

- Україні // Гілея: науковий вісник. К.: «Видавництво «Гілея», 2019. Вип. 146 (№ 7). Ч. 3. Політичні науки. 109 с. С. 12-15.
3. Дорошкевич А.С. Гібридна війна в інформаційному суспільстві. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. 2015. № 2 (25). С. 21-28.
 4. Солонько Л. Імперська складова «Української ідеології» та пострадянська бюрократія. *Політична думка*. 2001. № 1-2. С. 13-28.
 5. Ясперс К. Смысл и назначение истории / Пер. с нем. М.: Политиздат., 1991. 528 с.

Бадер А. В.,
кандидат історичних наук, доцент,
директор навчально-наукового інституту історії,
міжнародних відносин і соціально-політичних наук
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»
м. Старобільськ, Луганська область, Україна

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ФАКТОР У ВІЙСЬКОВОМУ КОНФЛІКТІ В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО ЗБРОЙНОГО НАСИЛЛЯ

З 2014 р. Україна втягнута у збройне протистояння, що розгорнулось на нашій території, подається опонентом як громадянська війна, однак на практиці є сучасним видом збройної агресії. Зазначений вид збройного насилля в період підготовки та проведення базується на інформаційному компоненті. Саме сучасні засоби комунікації, розповсюдження доступу до мережі Інтернет, поява та шалена популярність соціальних мереж надали

можливість маніпуляції громадською думкою та впливу на формування ментальних уявлень у населення. На початкових етапах вказаної агресії Україна була неспроможною ефективно протистояти інформаційній агресії нового покоління. Відповідно, для вироблення дієвого механізму захисту нашої політичної системи актуальним та необхідним є проведення наукового аналізу засобів та методів впливу на населення, реалізованих в українському інформаційному просторі.

На сьогоднішній день на території України продовжується військовий конфлікт з Російською Федерацією. Разом з тим, задовго до безпосереднього збройного протистояння, проти України була розв'язана інформаційна війна. На наш погляд, так звані «Сирна війна», «цукеркова війна» та, звісно, «газові» війни слід вважати проявами інформаційної агресії проти нашої держави [1].

Модель інформаційного впливу застосована Росією проти України, передбачає розгляд інформаційних війн у агресивному розумінні, як знищення чи підкорення собі супротивника через інформаційно-технічні та інформаційно-психологічні прийоми боротьби. Окрім того, постійне застосування вказаних жорстких засобів пропаганди, як в середині країни, так і ззовні, стали невід'ємною частиною існуючого державно-політичного режиму Російської Федерації. Одним із доказів цього є те, що рішення про застосування інформаційної агресії вирішується на самому вищому політичному рівні цієї країни [2].

Відповідно до розуміння суті та змісту інформаційної війни політичним керівництвом РФ були обрані наступні основні прийоми ведення інформаційних операцій, що, до речі, мають напрацьовані та не раз апробовані шаблони їх застосування, висококваліфікований кадровий потенціал і масштаби технічні засоби здійснення. Слід також підкреслити, що наявний у Російській Федерації політичний режим надав можливості

застосування «цивільних» засобам масової інформації, як механізму інформаційного протистояння. Окрім того, із аналізу змісту інформаційної агресії стає зрозуміло, що Росія бореться не зі збройними силами України, чи з її державно-політичним керівництвом, а проти України як явища загалом, проти українців як національно-політичного суб'єкта.

Російська Федерація реалізує свій вплив у інформаційному просторі проти України за допомогою наступних основних прийомів – дезінформація, деморалізація, дифамація. Дезінформація спрямована на нав'язування суспільству викривлених чи відверто брехливих уявлень про факти реальної дійсності в Україні, компрометацію політики держави, маніпулювання масовою свідомістю тих громадян, які звикли споживати продукт російських ЗМІ. У даному контексті варто сказати, що російські експерти з інформаційної війни реалізували просту, однак досить ефективну технологію. Вони обрали один з найбільших жахів, що існує в громадській свідомості пострадянського суспільства і прив'язали його до України і всього українського. Конкретним проявом зазначеного є наступні штампи «фашистський» Майдан, київська «хунта», «жидобандерівці», «нацистська» національна гвардія, що плавно переходять з одного інформаційного потоку в інший, формуючи відповідне, задалегідь сплановане уявлення про ситуацію в Україні.

Однією з найбільш поширених та ефективних технологій інформаційної війни є чутки, що широко застосовувались в інформаційній агресії проти України. Варто згадати, що у 2014 р. суспільно-політична ситуація на Сході нашої держави розхитувалась розповсюдженням чуток про автобуси з «Правим сектором», що рухаються на Донбас. На сьогоднішній день у суспільній свідомості українського народу активно фігурують штучно створені чутки стосовно постійного підняття тарифів, швидкого падіння гривні, краху економіки тощо.

Одним з основних елементів технології ведення інформаційних війн є провокація. Так, на сьогоднішній день поширена версія, що Росія намагалась збити власний цивільний літак, щоб звинувативши у цьому Україну та виправдати введення регулярних військ на територію нашої держави. Бойовики так званих «ЛНР» та «ДНР» також постійно вдаються до провокації на лінії розмежування з метою підштовхнути ВСУ до активної відповіді, що надасть можливість звинуватити Україну у порушенні «Мінських домовленостей».

Більшість сюжетів російські телевізійних новин про Україну є проявом дезінформування. Вже класичним прикладом явного дезінформування став сюжет, що вийшов на Першому російському телеканалові 12 липня 2014 р. про нібито розп'ятого українськими силовиками хлопчика [3]. Абсолютна брехня була миттєво розповсюджена іншими російськими ЗМІ та поширена в соцмережах. Загалом російські ЗМІ формують образ Росії як лідера антизахідного світу, а Путіна – як головного поборника тих цінностей, якими, як він заявляв, Захід знехтував [4]. Треба також враховувати і широку аудиторію, на яку розповсюджується інформаційний вплив Російської Федерації, що охоплює більшість території колишнього Радянського Союзу [5].

Ще одним методом впливу на масову аудиторію є диверсіфікація суспільної свідомості. Сутність цього методу полягає у розпорошенні уваги громадськості за допомогою переключення її на вирішення різних штучно створених проблем. Представник групи «Інформаційний спротив» В'ячеслав Гусаров стверджує, що Кремль вдається до нових інформаційних атак з метою ескалації конфлікту на сході України та тиску на українське керівництво, а кінцевим завданням цих дій є змусити прийняти московський сценарій урегулювання конфлікту [5].

Одним з трагічних результатів широкомасштабної інформаційної війни стали суттєві зміни у суспільній свідомості росіян та

українців в аспекті сприйняття один одного. Зазначене підтверджують результати досліджень проведених російською соціологічною організацією Левада-Центр та Київським міжнародним інститутом соціології. Так, з лютого по травень 2014 р. (до початку активних бойових дій на Сході України) чисельність позитивно налаштованих до Росії українців різко скоротилася (з 78% до 52%). У Росії кількість позитивно налаштованих до України громадян скоротилася, за той же проміжок часу, із 66% до 35%, а кількість негативно налаштованих росіян зростає з 26 до 49% [6].

Таким чином, інформаційна війна проти України була розв'язана набагато раніше, ніж безпосередня збройна агресія. В протистоянні, що розгорнулось у нашому інформаційному просторі, Росією були застосовані найбільш ефективні технологічні прийоми впливу на масову аудиторію серед яких слід назвати: впровадження чуток, провокацію, дезинформацію, психологічний тиск та диверсифікацію громадської думки. Окрім того, інформаційний вплив застосовувався з урахуванням моделі світу, що вже була сформована у значної частини громадян України, які мешкали на сході та півдні нашої держави, а це суттєво підвищило ефективність маніпуляції громадською думкою.

Література:

1. Дымов В. Украина – Россия: последствия сырной войны. *Информационное агентство УНИАН*. URL: <http://www.unian.net/news/495666-ukraina-rossiya-posledstviya-syirno-voynuyi.html> (дата звернення: 15.01.2017).
2. Советник Путина предложил ударить по украинской армии, чтобы не дать ей окрепнуть. *Информационное агентство УНИАН*. URL: <https://www.unian.net/politics/926969-sovetnik-putina-predlozil-udarit-po-ukrainskoy-armii-chtobyi-ne-dat-ey-okrepnut.html> (дата звернення: 28.03.2020).

3. Ложь: распятие в эфире Первого канала. *StopFake.org* URL: <https://www.stopfake.org/ru/lozh-raspyatie-v-efire-pervogo-kanala/> (дата звернення: 28.03.2020).
4. Догерті Дж. Усі брешуть, або як трансформувалися російські ЗМІ. *Media Sapiens*. URL: <https://ms.detector.media/manipulyatsii/post/11448/2014-08-21-usi-breshut-abo-yak-trans-formuvalisya-rosiiski-zmi/> (дата звернення: 28.03.2020).
5. Гусаров В. Кремль розпочав нову інформаційну операцію проти України. *Media Sapiens*. URL: <https://ms.detector.media/manipulyatsii/post/11351/2014-09-04-kreml-rozpochav-novu-in-formatsiinu-operatsiyu-proti-ukraini-ekspert/> (дата звернення: 28.03.2020).
6. Почепцов Г. Росія і Україна у співставленні їх комунікативно-пропагандистських можливостей. *Media Sapiens*. URL: <https://ms.detector.media/manipulyatsii/post/52/2014-08-03-rosiya-i-ukraina-u-spivstavlenni-ikh-komunikativno-propagandistskikh-mozhливостей/> (дата звернення: 28.03.2020).